

Trust-Spørgsmaalet i Amerika.

I.

Medens Tarif-Spørgsmaalet og Sølv-Spørgsmaalet for faa Aar siden var de økonomiske Spørgsmaal, der i Amerika satte de fleste Penne i Bevægelse, er der i de sidste to eller tre Aar fremstaaet et nyt Spørgsmaal, som diskuteres i alle Kredse, der beskæftige sig med nationaløkonomiske Forhold: det er Trust-Spørgsmaalet. I »The Quarterly Journal of Economics«, Fbr. 1901, har Charles J. Bullock givet en Oversigt over den nyere Trust-Literatur. Det Følgende er et Uddrag af hans Artikel, hans »survey and criticism«.

Diskussionen af Monopol-Spørgsmaalet synes i Amerika at have taget sin Begyndelse først i Halvfjerdsene, og Anledningen var da den almindelige Misfornøjelse med Jernbanetarifer og Jernbaneadministration. Saa gik der en Tid, i hvilken kun en tilfældig Tidsskriftartikel gav Vidnesbyrd om en flygtig Interesse for Spørgsmaalet, -- indtil i Begyndelsen af Firserne Dannelsen af »the Diamond Match Company« og »the Standard Oil Trust« foranledigede en livligere Diskussion af Monopol-Spørgsmaalet. Senere hen i samme Tiaar kom der flere industrielle Sammenslutninger til,

der i Forening med en stigende Interesse for Jernbane- og Kommunal-Monopoler gav Forfatterne Anledning til at beskæftige sig med Spørgsmaalet. I Halvfemsernes første sex Aar lagde Tarif-Spørgsmaalet og Sølvs- Spørgsmaalet i den Grad Beslag paa Amerikanernes Tanker, at Diskussionen af det industrielle Monopol- Spørgsmaal atter traadte noget i Baggrunden; — men med 1897 kom Trust-Problemet afgjort frem i første Række. I de sidste Aar er der herom blevet offentliggjort talrige Bøger og Skrifter og en overstrømmende Masse af Tidsskrift- og Bladartikler. En bibliografisk Oversigt over denne Literatur findes i A. P. C. Griffin's List of Books relating to Trusts (Washington, 1900). For nationaløkonomiske Forskere, der beskæftige sig med dette Spørgsmaal, er denne Bibliografi af betydelig Værdi, — men den lider af en Fejl, som enhver bibliografisk Redegørelse for den moderne Trust-Literatur lider og maa lide af: inden den har forladt Pressen, er den i Grunden allerede forældet; — i den Grad livlig er Trust-Literatur-Produktionen i Amerika. (En god bibliografisk Oversigt over ældre Trust-Literatur findes i von Halles Bog Trusts, New York 1895). — For den bedre Oversigts Skyld har Bullock forsøgt en Klassifikation af den store Trust-Literatur.

1. Den første Gruppe af Værker — fra 1897 og følgende Aar — angaaende Trusts, omfatter, efter Bullocks Klassifikation, Beretninger fra officielle Undersøgelseskommissioner og Beretninger fra forskellige Organisationer, der lod Spørgsmaalet granske. Exempelvis anføres fra New York, 1897, »Report and Proceedings of the Joint Committee of the

Senate and Assembly appointed to investigate Trusts«. Undersøgelsen optoges maaske væsentligt i politisk Partiøjemed; — de Erklæringer, de som Vidner indstævnedes Trust-Magnater afgav, beviste imidlertid en pludselig Bortsvinden af Hukommelseevnen, naar Spørgsmaalet blev, om hvad de Herrer tjente ved Sammenslutningerne; et enkelt Vidne bekendte dog, at han ikke vilde indlade sig paa saadanne Forretninger uden rimelig Udsigt til at tjene 15 eller 20 pCt. — For »the Industrial Commission«, der har offentliggjort et Par Beretninger (Washington 1900) aflagdes en Række Vidnesbyrd, bl. a. af »the Standard Oil Trust«. Denne berømte Trust gjorde her de kraftigste Anstrængelser for at fremstille sig selv i det mest flatterende Lys, og »hvis Almenheden fremdeles ikke skulde føle sig overbevist om denne Organisations pletfri Renhed, skyldes dette ikke Mangel paa den mest gennemførte Anvendelse af Benægtelsessystemet eller paa højtidelige Forsikringer for Olje-Magnaternes Side«. Olje-Magnaternes Vidnesbyrd findes samlede i et særligt Bind »An Inside View of Trusts«, (New York 1899), — der efter stor Maalestok er bleven fordelt i den højeste Oplysnings Tjeneste. — Den omtalte »Industrial Commission« har ogsaa udgivet en Samling af Love, Vedtægter, Kendelser etc. vedrørende Trusts, som skal være et nyttigt Værk. — Det amerikanske »Department of Labor« har i Bulletin, Nr. 29, 1900, samlet endel Statistik angaaende Trusts og industrielle Sammenslutninger, bl. a. angaaende disses Indflydelse paa Priserne, — en Statistik, der dog neppe bør benyttes uden Forsigtighed. — Nævnes bør under denne Gruppe maaske endnu: «The Chicago Con-

ference on Trusts» (1900), fremdeles »Official Report of the National Anti-trust Conference« (Chicago 1900), og en Samling Foredrag holdte paa det amerikanske politisk-socialvidenskabelige Akademis Aarsmøde og udgivne under Titlen »Corporations and Public Welfare« (New York 1900).

2. I Gruppe Nr. 2 anbringer Bullock de Skrifter, der opfatte Trust-Bevægelsen som uundgaaelig, og i Overensstemmelse med denne Opfattelse prøve Bevægelsens Aarsager, Fordele, Farer og mulige Regulering. Fem nyere Bøger nævner han her: Baker: Monopolies and the People (New York 1899), Collier: The Trusts (New York 1900), von Halle: Trusts (New York 1895), Harper: Restraint of Trade (Chicago 1900) og J. W. Jenks: The Trust Problem (New York 1900). Harpers Bog er kun en Samling Uddrag af forskellige Værker, men Kompilatorens Mening er tydeligt nok den, at »moderne industrielle Vilkaar have forlangt, at Sammenslutningsprincippet blev almindeligt antaget«. De fire andre Forfattere ere enige om, at Aarsagen til Fremvæksten af Trusts ligger i den moderne Konkurrences Forhold og deri, at der ved Kapitalsammenslutningen bliver Mulighed for Besparelser. De nævnte Forfattere mene, at Sammenslutningerne repræsentere en tydelig økonomisk Gevinst i produktiv Evne, men de indrømme, at de have været ledsagede af mange Misbrug. Prof. Jenks og Mr. Collier anbefale ikke nogen radikal Intervention for at faa Bugt med Mislighederne, men foreslaa forskellige moderate Forholdsregler, blandt hvilke Offentlighed altid staar i første Række. Mr. Baker tror derimod, at ingen virksom Regulering er mulig, med-

mindre der gives en Regeringsrepræsentant Sæde i enhver Trust-Bestyrelse. — Sammen med disse Bøger kan nævnes et Kapitel i Sociologen, Professor Giddings's *Democracy and Empire* (New York 1900). Prof. G. mener, at Trusten »aldrig vilde være bleven den store Faktor i den økonomiske Verden, som den nutildags er, hvis den ikke havde været skikket til paa virksom Maade at manøvrere med de forhaandenværende økonomiske Forhold«. — Lignende Synspunkter gøres gældende i talrige Tidsskriftartikler af Professorene Hadley, Kinley, Sherwood m. m. fl.

3. Helt andre Synspunkter træffe vi i de Bøger, som Bullock samler i sin tredje Gruppe. P. de Roussiers, der har skrevet: *Les industries monopolisées aux États-Unis* (Paris 1898), vil nødigt svigte den orthodoxe franske Skole og holder paa Konkurrencen. Hans interessante Bog bringer Resultaterne af en Undersøgelse af de Industrier, der ere faldne i Hænderne paa Trust-Organisatorerne. Næsten overalt ser han en Tendens til Produktion i stor Maalestok, men han tror ikke, at Aarsagen til Monopolet ligger deri. Den virkelige Aarsag er Raadigheden over begrænsede Udbud af Raastoffer, Transportbegunstigelser, Toldbeskyttelse, Patentbeskyttelse og lignende særlige Fordele. De Misligheder, Sammenslutningerne medføre, vilde svinde bort, naar de særlige Begunstigelser fjernedes, og Konkurrencen fik Lov til frit at udfolde sig. — Professor Ely's *Monopolies and Trusts* (New York 1900) handler om Monopoler, disses forskellige Arter, Monopolpriser etc. Paa de »naturlige Monopolers« Omraade er Konkurrencen umulig, men udenfor dette Omraade begrænses Konsolidations-Tendensen

ved det Faktum, at Kapitalsammenslutningerne udover et vist Punkt ikke betale sig. Ligesom Rousiers mener Ely, at de bestaaende amerikanske Trusts for Størstedelen have særlige Begunstigelser at takke for deres Opstaaen. — A. B. Nettleton samler i sin Bog *Trusts or Competition* (Chicago 1900) en hel Mængde Fakta og Udtalelser sammen, -- men han bekender ogsaa sine egne Anskuelse, der stærkt gaa imod de bestaaende Trusts. Hvad der spares ved Konsolidation, er indkasseret, inden Monopolpunktet er naaet. De bestaaende Trusts skyldes »Monopol-Hunger«, Jernbanetarifbegunstigelser, allehaande mislige Privilegier. Her bør Loven skride ind, mener han. — Under denne Gruppe henføres ogsaa flere Tidsskriftartikler af Prof. J. B. Clark. Om denne Forfatters Standpunkt se: *Nationaløk. Tidsskrift* 1900 H. 6. — Bullock indskyder her den Bemærkning, at de Læsere, der ikke kunne overkomme hele Trust-Literaturen eller blot en større Del af den, med mest Nytte kunne holde sig til Ely's og Jenks's ovennævnte Bøger. Det er gode, helt igennem læselige Bøger, der paa en fortræffelig Maade supplere hinanden. Ely prøver Monopolernes Begreb og Klassifikation; Jenks forklarer, hvorledes Trusts sættes i Scene. Ely formulerer Monopolprisløven; Jenks leverer Statistik, der nøjagtigt belyser den Indflydelse, Sammenslutningerne faktisk have øvet paa Priserne. Ely tror, at det Monopolagtige ved vore Trusts skyldes særlige Begunstigelser og forskellig Ulovlighed, og fremsætter de Argumenter, som denne Anskuelses Tilhængere sædvanlig bruge; Jenks er resigneret og betragter Trusts som et uundgaaeligt Udslag af den moderne industrielle Udvikling. Ely anbe-

faler Midler, der skulle skaffe Konkurrencen frem til dens tidligere Position som den fundamentale økonomiske Kraft; Jenks accepterer Sammenslutningsprincippet og anbefaler blot moderate Midler til Reguleringen af de monopolagtige Foretagender. De to Bøger i Forening egne sig til at give Læseren en god Forstaaelse af de vigtigste Punkter, som kunne have Betydning for dem, der ville granske det omhandlede Spørgsmaal.

4. Bullocks fjerde Gruppe omfatter endel amerikanske Tidsskriftartikler, der dvæle ved enkelte Sider af Trust-Bevægelsen (for Exempel den finansielle, der behandles af Meade i de »Annals«, som the American Academy of Political and Social Science udgiver), eller som skildre enkelte Selskabers Historie.

5. Femte Gruppe omfatter Bøger og Artikler, der have stillet sig den særlige Opgave at paavise, hvorledes visse Begunstigelser have fremelsket adskillige Trusts. Her kan for Exempel nævnes »Twenty-four Letters relating to Trusts and the Tariff«, udgivne af the New England Free Trade League (Boston). Ogsaa en Artikel af Taussig i »Quarterly Journal of Economics« behandler Forholdet mellem Toldbeskyttelse og Trusts. — Jernbanernes Differential-Tarifpolitik, der har en saa stor Betydning i denne Sammenhæng, belyses særligt af H. D. Lloyd i *Wealth against Commonwealth* (New York 1894) og af J. Hardesty i *The Mother of Trusts* (Kansas City 1899).

6. Sjette Gruppe optages af Trust-Bevægelsens Panegyrikere. De skildre Trust-Opfindelsen som Verdens største Opfindelse, største Velgerning; — dens Modstandere ere »Socialister«, »Demagoger«, »Ban-

ditter«, Folk besjælede af de laveste Motiver. Her er Bøger af Kennedy (Trusts: an Argument from Labor's Standpoint), af H. Apthorp, C. R. Flint, S. C. T. Dodd m. Fl. Som særlig karakteristisk fremhæves blandt denne Art Skrifter G. Gunton's Trusts and the Public (New York 1899). I Gunton's Magazine findes der adskillige Artikler af den panegyriske Art, f. Ex. af R. P. Flower.

7. Yderligtgaende Reformmetoder anbefales i de Skrifter, der ere optagne i den syvende Gruppe. Her nogle Titler: F. A. Adams: Who rules America? (New York 1899); H. L. Chaffec: Book of Trusts (Chicago 1900); H. Lusk: Our Foes at Home (New York 1899). Sidstnævnte dvæler navnlig ved New Zeelands Lovgivningsforsøg paa at standse Monopolvæsenet. De fleste Andre dvæle navnlig ved Forholdet mellem Pengespørgsmaalet og Trustspørgsmaalet: »the money trust« er Moderen til alle de andre Trusts og vil til Syvende og sidst beherske dem alle (derom et Skrift af W. H. Harvey). Sikkert er der en Fare for, at en uhyre Bank-Trust er under Opsejling, en Trust, der vil beherske den hele Bankforretning over det ganske Land.

8. Endelig henfører Bullock under en ottende Gruppe Skrifter af juridisk Art, f. Ex. C. F. Beach: Treatise on the Law of Monopolies and Industrial Trusts (St. Louis 1898) og F. H. Cooke: The Law of Trade and Labor Combinations (Chicago 1898). Vigtigere Artikler findes i de amerikanske juridiske Tidsskrifter, ogsaa i enkelte af de økonomiske. De fleste af de herhenhørende Forfattere nære den Anskuelse, at de moderne Trusts ere saa-

ledes ordnede, at de maa betragtes som juridisk uangribelige.

Udenfor Grupperne stiller Bullock tre Skrifter, hvoraf de to ere socialistiske, nemlig Smiley: *To What are Trusts leading?* (Chicago 1899) og Bouroff: *The Impending Crisis* (Ib. 1900). Det tredje, af L. L. Hopkins, skildrer en Farmer-Trust under Titlen *The Coming Trust* (New York 1900).

II.

Efter at have givet denne almindelige Oversigt over de sidste tre eller fire Aars Trust-Literatur gaar Bullock over til at prøve endel enkelte Punkter.

Blandt de mange vigtige Spørgsmaal, der her komme i Betragtning, er — bemærker han — det mest fundamentale: Spørgsmaalet om, hvorvidt de omhandlede Sammenslutninger virkelig ere at betragte som en Art Monopoler.

Adskillige Forfattere — særligt blandt Lovtalerne — benægte, at Trusts ere Monopoler. Gunton hævder, at hvor Trusts beherske de paagældende Industrigrene, skyldes dette ikke nogen Besiddelse af exclusive Forrettigheder, men udelukkende deres Evne til at producere bedre og billigere; den potentielle Konkurrence er der altid, og følgelig kan der ikke tales om Monopol. Dodd siger, at da Alle jo have Lov til at slutte sig sammen, er Konkurrencen ikke tilintetgjort, men kun »løftet op til et højere Niveau«. Forskellige juridiske Forfattere mene, at om »Monopol« kan der kun tales, hvor et Selskab eller en Person ved »a grant by the government« har erholdt Eneret; — »ved en Kontrakt mellem Enkeltpersoner kan Monopol ikke skabes.«

Til Støtte herfor anføres enkelte Retskendelser, — men de fleste Domsafgørelser gaa i modsat Retning. (Jfr. bl. a. Cooke, ovenanf. Bog).

De fleste Forfattere indrømme, at Sammenslutningerne i Almindelighed bære Monopolets Stempel paa deres Pande, — omend Monopolet ofte maa siges at være »ufuldstændigt«, »usikkert«, »midlertidigt« (Jfr. Jenks, Sherwood, Ely, Collier, Brooks m. Fl.).

Den Slutning, at Monopol-Elementet indgaar som en nødvendig Bestanddel i Trust-Bevægelsen, støttes for det Første ved Udtalelserne angaaende Formaålet med Trusten. Fremragende Forretningsmænd, der have modtaget Opfordring til at slutte sig til en Trust, erklære udtrykkeligt ligeoverfor Undersøgelseskommissionerne, at i de dem tilstillede Opfordringer accentueredes det som det mest Tilløkkende ved den planlagte Trust, at den vilde være i Stand til at beherske Markedet og til at tvinge højere Priser frem. Atter og atter stikker Monopol-Formaålet sit Hoved frem i de udsendte Prospektus: Monopolet skal og maa opnaas, om det saa skal koste nok saa meget at opkøbe bestaaende Forretninger, om der saa skal anvendes de krasseste Midler til at knuse Konkurrencen. Adskillige Trust-Magnater bekende ogsaa dette uden Omsvøb. Faktisk findes der mange Trusts, som producere fra 65 til 95 pCt. af den samlede Produktion, og som uden Modsigelse diktere Priserne. De paalideligste Prisundersøgelser have bevist, at Sammenslutningerne have været i Stand til at udvide Afstanden mellem Produktionsomkostningerne og Salgsprisen. Og derfor er man vel berettiget til at sige, at Trusts baade have monopolistiske Hensigter og monopolistiske Evner.

(Oplysninger herom i Undersøgelseskommissionernes Beretninger og Arbejds-Departementets »Bulletin«). — Trust-Vennernes Behandling af Prisstatistiken ser i Almindelighed saaledes ud: De anføre — for Exempel — Prisen paa raffineret Olje i 1872 og Prisen nu; — for Prisnedgangen faar Trusten uden Videre Æren! Eller de opstille Tabeller over Afstanden mellem Prisen paa raa og paa raffineret Olje i 1871 og følgende Aar, og Trusten faar uden Videre Æren for Formindskelsen af Afstanden; — men de undgaa omhyggeligt at sammenligne Afstanden i 1882, før Trustens Dannelse, med Afstanden efter denne Begivenhed! Saaledes Dodd, Gunton, Flower! Kommentar overflødig.

III.

Naar det erkendes, at Kapitalsammenslutningerne have monopolistiske Tendenser, bliver det af Interesse at klare for sig, hvorledes Udsigterne for Fremtiden ere. Det er jo ikke saa mærkeligt, at vi i de senere Aar have været Vidner til talrige Forsøg paa at bringe enkelte Industriegrene ind under en eneste uhyre stor Kapitalsammenslutnings Magt; — men Læserne af nyere Trust-Literatur ville bemærke, at mange absolut sagkyndige Forfattere hævde, at i Industriegrene, hvor store Kapitalanlæg ere nødvendige, vil den centraliserede Drift holde sig: Konkurrencen hører, sige de, Fortiden til.

Under tre Former kan Industrien arbejde: Lille-drift, Stordrift, centraliseret Drift af den hele Industri-branche ved et Selskab. Den lille Drift fortrængtes efterhaanden i mange Fag af den store Drift, og store Forretninger opsluges nu af Trusten. At vende tilbage

til Smaaforretnings-Systemet er i mange Brancher utænkeligt; — Spørgsmaalet bliver da blot, om det er at foretrække, om Virksomheden i disse Brancher er fordelt mellem et vist Antal store, indbyrdes konkurrerende Forretninger, eller om det er bedre, at et eneste Selskab, en Sammenslutning, en Trust overtager hele Virksomheden med Udelukkelse af Konkurrence.

Mellem tre Argumenter maa der her skelnes: 1. det paastaas, at Sammenslutningerne bedre end de uafhængige Forretninger kunne producere og bringe Varerne paa Markedet; — 2. det paastaas, at den blotte Kapitalmasse yder en saadan Magt, en saa knusende Magt, at Konkurrenterne ville dy sig for at møde paa Markedet; — 3. det menes, at den moderne Konkurrence mellem store, rivaliserende Forretninger, med store bundne Kapitalanlæg, er skadelig for Almenheden, ødelæggende for Producenterne, til Syvende og sidst selvmorderisk. — Det er klart, at saadanne Argumenter kun kunne fremføres af dem, som tro, at Konkurrence-Systemet maa og skal afløses af Monopol-Systemet.

IV.

Øverst paa denne Liste staar den Paastand, at »a consolidated concern« -- som Trusten kaldes, naar et finere Udtryk ønskes benyttet — er en virksommere Produktions- og Omsætnings Faktor end de konkurrerende Storforretninger. Det paastaas, at Sammenslutningen, »combination«, kan sætte Besparelser igennem i det mindste i tyve forskellige Retninger (— detailleret Redegørelse hos Baker, Jenks, Gunton, Ely), og hvad der vindes derved er saa betydeligt, at Trusten vil

opnaa et saadant Forspring, at Konkurrencen i Virkeligheden bliver »haabløs«; Trusten viser sig derfor at yde Samfundet »uhyre« Tjenester. Imidlertid, naar man har læst alt, hvad der fortælles herom, kan man vanskeligt væрге sig mod det Indtryk, at der bevises næsten for meget; — thi hvis en Sammenslutning paa ikke mindre end tyve forskellige Maader kan gennemføre betydelige Besparelser, skulde man synes, at Forretningsverdenen for længe siden maatte have opdaget Konkurrencevæsenets grundige Uduelighed. Naar Sammenslutningernes Fortræffelighed er saa sikker, er det paafaldende, at de stadig have saa megen Ulejlighed af Konkurrencen, at de betragte det som »good business« at ty til de mest ubehagelige Midler for at skaffe sig »the interlopers« fra Halsen. Slig Taktik er sikkert »bad business«, hvis den ikke er nødvendig; man kan ikke godt tro, at de kloge Trust-Direktører kunne sætte Pris paa at vække Offentlighedens Vrede ved Benyttelsen af en unødvendigt haard Fremfærd.

De »tyve Fordele« vise sig ved en nærmere Betragtning at være: enten i høj Grad tvivlsomme, eller slet ikke særligt knyttede til Monopol-Forretningerne, medens de tværtimod følge med Stor-Forretningerne i Almindelighed. At Trusts skulde yde sikker Garanti mod Vareforfalskninger, at de skulde producere bedre Varer end de uafhængige Forretninger, at de skulde være et Værn mod Misbrug af Krediten, at de ville forstaa at undgaa Tab ved Arbejdsstandsninger, ved Explosioner og ved andre Katastrofer, — dette er urimelige Paastande. At Trusts kunne gennemføre en god Økonomi i Benyttelsen af Maskiner, og ved en stærkt gennemført Arbejdsdeling, at de kunne hæve

Industrien til en Exportindustri, at de kunne udnytte Biprodukter i høj Grad, at de kunne gøre fordelagtige Indkøb af Raastoffer, at de kunne gennemføre en helt igennem rationel Drift, . . . disse og flere Fordele ere ikke særlige for Trusts; de ere tværtimod fælles for Forretninger af stort Omfang. I Virkeligheden viser det sig, at det Allermeste af det, der anføres til Gunst for Trust-Foretagenderne paa Bekostning af de uafhængige Foretagender, er af en saadan Art, at det er Tidsspilde at opholde sig længe derved. De fleste af »de tyve Punkter« kommer Bullock derfor hurtigt fra; — men de Punkter, hvis Diskussion ikke er ganske overflødig, omtaler han nøjere; han vil ikke gøre sig Arbejdet mere end nødvendigt besværligt; han vil ikke skrive en tyk Bog, — men han tager saa meget med, som der er Rimelighed i at medtage i en Tidsskrift-artikel paa et halvthundrede Sider.

En af de faa Konti, hvor en Besparelse skulde synes at være mulig for Trusten i Modsætning til den almindelige Konkurrence-Forretning, er Avertissements-Kontoen. Her medfører den stærke Konkurrence vistnok ofte et betydeligt Kraftspild; her maa der, skulde man mene, være Plads for betydelige Besparelser og Forbedringer. Og dog — en stor Mængde Trusts have været nødte til at erkende, at de ikke have vovet at nedsætte Avertissements-Udgiften, idet Erfaringen har belært dem om, at den svagere Avertering oftest følges af ringere Køb. Er der kun en Producent, kun en Forhandler, saa maa Køberen jo dog indfinde sig hos ham, hvadenten han averterer eller ikke averterer; — saaledes lyder Ræsonnementet a priori. Men Erfaringen siger noget Andet; — den siger, at vel er der visse

Forbrugsartikler, som Forbrugerne under ingen Omstændigheder kunne undvære; — men med Hensyn til en stor Masse Forbrugsartikler gælder det, at Publikum saa at sige først maa mindes om, at det har Brug for dem. Provinskøbmanden maa i mange Tilfælde først vækkes op af sin sædvanlige Dvale ved den Handelsrejsendes Besøg. Vil Trusten spare Udgiften til Handelsrejsende og Agenter, saa faar den overhovedet mindre Afsætning for sine Varer. Avertissementer i Blade, Udsendelsen af Kataloger og af Agenter er man nu blevet i den Grad forvænnet med, at det i mange, maaske de fleste Tilfælde vil vise sig at være et farligt Experiment for en Trust at slaa af paa denne Udgiftspost.

At de nystiftede Trusts ofte have været ledede af overordentligt dygtige, kloge, klartseende, energiske Mænd, er utvivlsomt; — men der haves ingen Sikkerhed for, at de, naar de blive gamle, ville kunne glæde sig over det Samme; tværtimod er der stor Fare for, at de som Monopol-Foretagender, berøvede Konkurrence-Sporen, kunne henfalde til Slendrian, og at deres Ledelse kan falde i Hænderne paa »gode Venner« snarere end paa Sagkyndige. Den Energi, de som unge udfolde, er ofte af en saadan Art, at den kommer Grænsen for det Tilladelige for nær, eller vel endog overskrider den; — som gamle ville de gøre Bekendtskab med de modsatte Fejl: Slaphed, Sløvhed, Nepotisme, Bureaukratisme.

V.

Det andet Argument for Monopol-Tendensen var dette: allerede den blotte Kapital-Masse giver en saa-

dan Magt til at føre en ødelæggende Krig, at mulige Konkurrenter holdes tilbage, i det Mindste indtil Priserne en god Stund have holdt sig et godt Stykke over Konkurrence-Niveauet. Det menes, at en stor Sammenslutning kan taale at sætte Priserne under Produktionsomkostningerne i en hvilken som helst By, hvor der prøves med en lille Konkurrence-Forretning, — og saaledes jages denne væk fra Markedet. Hvis derimod et stort rivaliserende Selskab skulde prøve paa at konkurrere paa det hele Marked, saa vilde dette betyde et Kapitalanlæg af et langt større Omfang, end Faget kan taale det, og Faget vilde segne under Byrden deraf til Skade for alle Paagældende (Cfr. Jenks, Collier, Baker). Utvivlsomt er den overvældende Kapitalmagt, de store Sammenslutninger sætte paa Benene, en vigtig Faktor, og den kan nok styrke Monopol-Stillingen, hvor andre ledsagende Omstændigheder begunstige Konsolidationen (Ely indrømmer ogsaa dette). Men et Monopol, der udelukkende baseres herpaa, vilde kun kunne holde sig en Tid; der er vel neppe Nogen, som vil paastaa, at alle Kapitalister i Længden skulde lade sig skræmme ved Sligt. Det anførte Argument kan derfor nok benyttes til at styrke de Slutninger, der uddrages af Formeningen om, at Trusten vil være i Stand til at gennemføre Besparelser i Produktionen, — men alene for sig forslaar det ikke til at statuere en sikker Tendens i Retning af Monopol. Om denne Sandhed kan Enhver overbevise sig, naar han lidt nøjere ser paa det Besvær, de bestaaende Trusts stadigt have med ny-opdukkende Forretninger.

Det maa desuden heller ikke glemmes, at det anførte Argument hænger sammen med den Kends-

gering, at det for Tiden er Sammenslutningerne tilladt at betjene sig af Differentialprispolitikken og andre Midler, som krænke Enhver, der har Sans for »fair play«, — Midler hvis Brug det ganske vist vil være vanskeligt at forhindre. Men, hvorom Alting er — den Trusel, som ligger i den blotte Kapitalmasse, kan i det Højeste bevirke et midlertidigt Monopol, og dettes Magt kan tilintetgøres, naar man berøver Sammenslutningerne Muligheden af at benytte den af dem saa yndede Fremgangsmaade: at slaa Konkurrenter med »Sandposen« (their favorite method of »sand-bagging« competitors)

VI.

Den sidste Grund for den Tro, at Sammenslutningerne til Syvende og sidst maa gaa af med Sejren, findes i den moderne Konkurrences Karakter, saaledes som denne viser sig i de Industriegrene, hvor store faste Kapitalanbringelser ere nødvendige. Under saadanne Forhold gøre Vanskelighederne ved at trække Kapitalen tilbage og de Tab, som en Standsning af Produktionen fører med sig, Konkurrencen saa skarp, at Priserne kunne tvinges ned under et rimeligt Lavmaal uden Nedgang i Produktionen, — og hvad man kalder »industrial depression« bliver den uundgaaelige Følge (Jenks, Hadley, Collier). Sammenslutningen betragtes da som det naturlige og uundgaaelige Hjælpemiddel mod saadanne stadige Prissvingninger. Nogle Forfattere anføre yderligere, at »det ikke er muligt at have Konkurrence uden Konkurrenter, og hvis der er Konkurrenter, maa en af dem tilsidst gaa af med Sejren«, saa at Monopolet altsaa i Virkeligheden blot er »den

uundgaaelige Frugt af Konkurrencen«. Denne sidste Sofisme — andet end en Sofisme er det jo ikke — er det dog neppe nødvendigt at dvæle ved: det Monopol, et ganske overlegent Talent kunde tilerobre sig, vilde dog, efter hvad Erfaringen hidtil har lært os, kun kunne være af en ganske forbigaaende Art.

Den Socialist, der læser Trust-Vennernes Argumentation, vil vist snart faa en Følelse af, at den Kritik af Konkurrencesystemet, som han saa længe har udøvet, i stort Omfang er bleven accepteret af Kapitalismens Nationaløkonomer. Det vrimler i Trust-Litteraturen med Angreb paa den fri Konkurrence, som i Voldsomhed ikke staa tilbage for, hvad den socialistiske Literatur præsterer. Trust-Vennerne fortælle os, at »Individualismen« og »Konkurrence-Systemet« »have run their course«; Konkurrencen betyder et »Spild af Kræfter«, er »ødelæggende«, »selv-ødelæggende« etc. etc. (Cfr. Udtalelser i Bøgerne af Nettleton, Jenks, Collier m. Fl.). Ely bemærker meget træffende, at Trust-Vennerne, skønt selv store Kapitalister, efter deres Udtalelser at dømme, »faktisk have overgivet sig til Socialismen«. Den nødvendige Konklusion af Trust-Vennernes Udtalelser er i ethvert Fald, at i de Industriegrene, hvorom Talen er, er Konkurrence umulig og det permanente Monopol nødvendigt.

Det hævdes, at Trusts ere gavnlige, fordi de kunne »udøve en fornuftig Kontrol med Industrien« og kunne »afpasse Produktion efter Forbrug« (Gunton m. Fl.). Det menes, at Handelskriser kunne forhindres, eller i det Mindste at deres værste Følger kunne undgaas. Men saadanne Argumenter overse det Faktum, at den Restriktion, som en Trust kan paatvinge en vis Pro-

duktion, kan, især hvis den er stærk nok til at drive Prisen op over Konkurrence-Niveauet, virke skadeligt tilbage paa andre Fag, og yderligere overses det, at en Monopol-Gevinst, der for et længere Tidsrum tilfalder en lille Kreds af Kapitalister, bliver ensbetydende med en Skat paa Befolkningens store Mængde, — en Skat, der vil paavirke Nationalrigdommens Fordeling paa en saadan Maade, at den store Mængdes Forbrugsevne formindskes. Vel paastaa Trust-Venner, at de af dem anbefalede Trusts ikke ville formindske Arbejds-lønnen — en Paastand, hvis Rigtighed det bliver Erfaringens Sag at bevise, — men formindskes den nominelle Løn ikke, saa formindsker en Skat som den ovennævnte i ethvert Fald Reallønnen, altsaa Arbejderbefolkningens Forbrugsevne. En Reduktion af Forbrugsevnen, der ikke kan undgaas, hvis det lykkes Sammenslutningerne at holde Priserne over Konkurrence-Niveauet, vil føre med sig, at i visse store Industribrancher ville de bestaaende Kapitalanbringelser vise sig at være for store, — og saa have vi Kriserne, ganske saaledes som Rodbertus og Marx have skildret det. I ethvert Tilfælde bør man se Tiden lidt an, inden man for bestemt hævder den Anskuelse, at Sammenslutningerne skulle kunne forebygge »depression« og Kriser, eller i alt Fald mildne disse: i de senere Aar har Spekulationen været saa stærk i de Forenede Stater, at man maa være belavet paa en Reaktion, og vi ville da faa at se, hvorledes de store Sammenslutninger ville klare den. Hvis det ikke lykkes de store Trusts helt at slaa den Konkurrence ihjel, som nu forstyrrer deres Direktørers Sindsro, og hvis de fremdeles ville være generede af disse »interlopers«,

som de ikke kunne fordrage, saa kan det være, at disse Trusts, der love de store Kapitalisationer saa store Fordele, i den Grad ville friste den rivaliserende Kapital, af hvilken der altid vil være endel tilovers, at det ny Middel mod industriel Depression tværtimod vil forværre det Onde, som det skulde kurere for.

Trust-Magnaterne ere gennemgaaende saa tilbøjelige til at angive den industrielle Depression som en Aarsag til Sammenslutningerne (og ogsaa som et Onde, som de store Trusts ville kunne skaffe os af med, — se derom mange Vidneudsagn afgivne for »den industrielle Kommission«), — men et Faktum er det dog, at de allerfleste af de bestaaende Trusts ere opstaaede paa en Tid, hvor der netop ingen Depression var tilstede, hvor Industrien tværtimod florerede, og hvor Markedet gav Haab om store Spekulations-Gevinster. Og selv naar en vis Depression var tilstede og kunde betragtes som en Konsolidations-Aarsag, var det dog ingenlunde alle Selskaberne, men kun de svagere blandt dem, der tabte Penge. Det er bekendt, at det især var de svagere Forretninger, der var begærlige efter Kombination; — de fineste Forretninger kunde i mange Tilfælde kun vindes for Sammenslutningen, derved at der betaltes dem overdrevent høje Priser for deres Fabriker (se derom Collier).

Det er tvivlsomt, om det overhovedet er klogt at søge Industrien »reguleret« ved Hjælp af Monopoler, — og det er sikkert, at adskillige af de uheldige Forhold, hvorover der klages, ikke ere foraarsagede ved Konkurrencen, men at det tværtimod er Indgreb i den industrielle Frihed, der har forskyldt dem. Uheldige Skattelove, Beskyttelsestold, Indskrænkning af Udland-

ets Konkurrence have i adskillige Tilfælde foraarsaget betydelige »over-investments«. Professor Taussig har nylig, i en Artikel i »The Quarterly Journal of Economics«, belyst Forholdet for den amerikanske Jernindustri Vedkommende. Han viser, at under stigende Prisperioder bevirke Hindringerne mod Indførsel fra Udlandet, at Indlandets Producenter næsten maa dække hele det indenlandske Markeds Behov. Da Produktionen ikke kan forøges i en Haandevending, stige Priserne umaadeligt. Disse overdrevent høje Priser friste nu til overdrevent store Kapitalanbringelser; derpaa følger en Reaktion uundgaelig, og vi befinde os atter i den Depressions-Periode, hvorover der klages. Til en vis Tid, da Jernpriserne i England steg med 70 og 59 pCt. henholdsvis for to forskellige Sorter, steg de tilsvarende Priser i Amerika med ikke mindre end 150 pCt.: Udelukkelsen af Konkurrencen fra Udlandet medførte en mere end dobbelt saa stor Prisstigning i Amerika! Og dette er kun et Exempel, der belyser den gamle Sandhed, at fra jo større et Marked man kan hente sine Tilførsler, paa desto mere Stadighed i Priserne vil man kunne gøre Regning. Naar Trust-Vennen Carnegie klager over de voldsomme Svingninger i den amerikanske Jernindustri, saa ramme hans Anker ikke den fri Konkurrences System; de ramme tværtimod den stikmodsatte Side. Beskyttelsestoldsatserne udelukke Konkurrence særligt i de Fag, hvor de store Trusts florere; Beskyttelsen gør Prissvingningerne stærkere og hyppigere; Trusts, atter et Indgreb i Friheden, paakaldes nu som et Middel mod de Onder, det første Indgreb i Friheden afstedkom; og tilsidst, for at regulere de store Trusts, foreslaas der et helt

System af Statskontrol. Vilde det ikke være bedre først at gøre et ærligt Forsøg med den fri Konkurrence, inden man giver den Skyld for de uheldige Forhold, der netop ere blevne bevirkede ved Indgreb i den industrielle Frihed?

VII.

Monopol er ikke et Ord, der lyder godt, og de, der tro paa Konkurrencens Fordærvlighed, foretrække at betegne Trusts som »combinations«; eller, hvis de betjene sig af Ordet Monopol, skynde de sig med at tilføje, at dette ikke betyder, at al Konkurrence er udelukket. Af en hel Række af Forfattere siges det, at enten faktisk eller potentiel Konkurrence vil nøde de tilstedeværende Trusts til at dele med Almenheden det, der indvindes ved Konsolidationen, og at Konsumenten saaledes ikke vil komme til at lide Tab. Dette Argument fortjener nogen Overvejelse.

Naar Professor Clark siger, at Muligheden af opstaaende Rivaler vil være tilstrækkelig til, til en vis Grad, at holde Sammenslutningerne i Aye, saa at de ikke altfor stærkt skrue Priserne op, saa er dette Argument i hans Mund ikke selvmodsigende eller helt meningsløst, da han netop ikke betragter Monopolet som en virksommere Produktionsfaktor end et stort uafhængigt Selskab, ligesom han heller ikke mener, at Konkurrencesystemet nødvendigvis er ødelæggende og selvmorderisk. Og naar han søger at vise, at denne »potentielle« Konkurrence kan gøres mere effektiv, naar man forhindrer Jernbandedifferentialtarifer og overhovedet Differentialprispolitiken, saa yder han et positivt Bidrag til Diskussionen af Trustproblemet. Men

det anførte Argument kan ikke uden Selvmodsigelse bruges af de Nationaløkonomer, der betragte Trusts som værende de uafhængige Selskaber overlegen. Over Svælget mellem permanent Monopol og Konkurrence kan der ikke slaas Bro, — heller ikke ved Henvisning til en saadan subtil Faktor som den potentielle Konkurrence.

For det Første vilde Konkurrencen, den være aktuel eller potentiel, aldrig kunne naa videre end til at fordele blandt Konsumenterne en forsvindende lille Del af den Besparelse, som Monopolet paastaas at indbringe. Læseren maa erindre, at Sammenslutnings-Advokaterne betragte det som givet, at en Monopol-Forretning kan producere og sælge Varerne til en langt lavere Pris end de uafhængige Forretninger. Lad os nu sætte, at den laveste Pris, til hvilken det kan betale sig for et uafhængigt Selskab at sælge en Vare, er 1 Dollar, medens en Trust kan sælge den billigere, for Exempel for 80 Cents, idet Forskellen, 20 Cents, repræsenterer, hvad der spares ved Monopoldriften. Nu er det klart, at Konkurrencen aldrig — bortset fra de ganske korte Perioder, hvor Markedet er overfyldt — kan tvinge Prisen ned under 1 Dollar, og der vil ikke mælde sig Producenter, naar de ikke kunne gøre sig Haab om at opnaa i det Mindste denne Pris. Et Monopol kan altsaa holde Prisen saa højt som $99\frac{9}{10}$ Cent uden at friste Konkurrenter frem, og Almenheden kan ikke vente at tjene mere end den allerubetydeligste Brøk af Trustens Profit. Konkurrencen kan øjensynligt ikke gøre mere end forhindre, at Prisen stiger til 1 Dollar. Ja, i Begyndelsen vilde der maaske melde sig nogle Konkurrenter, der have regnet galt; men meget

snart vilde de opdage, at en Pris paa under 1 Dollar vilde gøre Konkurrencen haabløs. Og hvis saa, som det jo paastaas af Trust-Vennerne, alene den store Kapitalmasse har Kraft nok til at skræmme Konkurrenter bort, saalænge Priserne ikke ere gaaede lidt op over Konkurrence-Punktet, saa bliver Situationen jo endnu mere haabløs, og det synes da, at Monopolet trygt kan sætte Prisen til 1 Dollar uden at friste mulige Rivaler. Saaledes vandrer hele Profitten — og maaske lidt mere — i Trustens Lomme.

For det Andet: Selv om Konkurrencen kunde holde Monopolmagten lidt i Tømme, vilde Midlet være uøkonomisk, og vilde betyde en Tilbagevenden til selve det Onde, som Trusten jo skulde skaffe os af med. Monopol-Forsvaret hviler paa den Forudsætning, at Konkurrencen medfører Kraftspild og overhovedet alle tænkelige Ulykker. For at befri os for alle de Ulykker, Konkurrencen paafører os, foreslaas det at ty til Trusts; og saa, for at bøde paa Monopolvæsenets Mangler, foreslaas det at vende tilbage til Konkurrencen! Ja, Krafttabet m. m., som den fornyede Konkurrence skaffer os efter at Monopolet først var etableret, tynger dobbelt stærkt, efterdi der er Fare for, at den store Gevinst, som Trusten realiserer, kan lokke altfor megen Kapital ind i de paagældende Fag, saa at den Situation, Industrien bringes ind i, efter at Monopolselskabet »rationelt« og »videnskabeligt« har ordnet den, bliver endnu værre end den første. Desuden vil en forstandig Statshusholdning forlange — hvis Trusts ere i Besiddelse af alle de paastaaede gode Egenskaber — at der bringes Midler til Anvendelse, der kunne forebygge det Kraftspild, som følger med unyttig Mangfoldiggørelse af

Industriforretninger. Stat og Kommune har jo alt i de Forhold, hvor Alle erkende, at Konkurrencen blot medfører unyttigt Kraftspild, gennemført Forbudspolitik. Det tillades ikke at anlægge en Parallelbane klods op ad en alt bestaaende Linje; Kommunerne tillade ikke, at der nedlægges unyttige Gas- og Vandledninger i de Gader, der have, hvad de behøve heraf. Trust-Advokaterne bør tage Konsekvenserne af deres egen Argumentation. Konsekvensen er: ikke at den i og for sig forkastelige Konkurrence skal hjælpe os af med Trustvæsenets mulige Ufuldkommenheder, men at det Offentlige her maa skride ind. Hvis ikke, maa vi søge vor Tilflugt hos den rene Socialisme.

Forresten er Konkurrencen ikke blot et lidet ønskeligt, men overhovedet et umuligt Middel, hvis Tendensen i Retning af Monopol virkelig er saa stærk, som det siges. Hvis Konkurrence med konsoliderede Forretninger virkelig er haabløs paa Grund af disses Forspring med Hensyn til Produktion og Salg, saa vil Kapitalen snart opdage dette, og den vil da afholde sig fra at befatte sig med Foretagender, der paa Forhaand ere dømt til Undergang. Hvis Forretningsverdenen faar den Overbevisning, at Konkurrence med de store Sammenslutninger er Selvmord, saa vil den offentlige Mening forlange, at der bliver sat en Stopper for saadan forbryderisk Bortødslen af Kapital og Energi. Naar Kapitalisterne have faaet Øjet op for den faktiske Konkurrences Daarskab, saa har den potentielle Konkurrence dermed tabt al Vægt, — og naar dette indtræder, vil Monopolisten snart glemme, at der engang var Noget, som hed Frygt for Rivaler. Hvis Erfaringen nogensinde skulde bevise, at Trust-Venner-

nes Argumenter slog til, ville vi komme til at staa ligeoverfor det uhyggelige Faktum: at Konkurrencen er død og begravet, og at Monopolsystemet er uundgaaeligt i de vigtigste Industribrancher. Af Hjælpe-midler vil der da ikke være andre end: Stats- og Kommunalejendom eller Stats- og Kommunalregulering, — og med Hensyn til dette sidste Middel er det, naar Hensyn tages til tidligere gjorte Erfaringer, lidt tvivlsomt, hvem der i Virkeligheden bliver den regulerende Magt: Regeringen eller den kapitalstærke Trust.

VIII.

Det er klart, at ved de fleste af de Spørgsmaal, som en Betragtning af Trust-Literaturen rejser, kan man ikke komme videre end til et mer eller mindre sikkert Skøn, idet en nøjagtig Udmaaling af de relative Fordele eller Mangler ved Konsolideringerne ikke er mulig. Trust-Direktøerne ere i Almindelighed ikke meget tilbøjelige til at lade Udenforstaaende faa Indblik i Forretningens Gang, — og denne deres Tilbageholdenhed medfører atter, at Nationaløkonomen bør være varsom i sine Udtalelser, og i det Hele gør bedst i indtil Videre at indtage en afventende Holdning.

Kommer man til det Resultat, at det ikke synes saa meget sandsynligt, at de moderne Trusts ere fremkaldte ved store Besparelser i Produktionen, saa mangler man ikke derfor rimelige Grunde, der kunne forklare Konsolidations-Bevægelsen i de Forenede Stater. Nogle af Sammenslutningerne ere blevne stærke, fordi de raadede over visse begrænsede naturlige Hjælpekilder; Jernbanedifferentialtarifer, Patentrettigheder, Toldbeskyttelse have hjulpet andre frem. Behændige

Gründere og Finansmænd have ogsaa ofte spillet en stor Rolle. I det Hele taget kan der nok findes Grunde til Bevægelsen bort fra Konkurrence, — og dog: Konkurrencen er der stadig, og disse *would-be*-Monopolister have deres daglige Plage af stadigt ny-opdukkende rivaliserende Foretagender. Nogle af de ny-opdukkende Forretninger sættes maaske nok paa Benene med det ene Formaal: at blive købt ud af Trusten. Men hvis Trusten er i Besiddelse af den Overlegenhed, som dens Venner ville vindicere for den, saa skulde den netop ikke blive bragt i den Situation: stadigt at maatte købe ud; og de, der anbringe Kapital i Konkurrence-Forretninger, vilde jo ogsaa løbe en altfor stor Risiko, hvis Konkurrencen virkelig var unyttig. Naturligvis købe Sammenslutningerne de ny-opstaaende Rivaler ud, fordi disses Konkurrence langt fra at være haabløs, tværtimod er meget farlig, og den Omstændighed, at der faktisk dukker saamange ny uafhængige Forretninger op, berettiger os til at tro, at Forretningsverdenen ikke har accepteret den Theori, at Sammenslutningerne have et langt Forspring fremfor uafhængige Storforretninger. Det kan være, at Erfaringen kommer til at føre Bevis for, at Forsøget paa at »regulere« Industriens ved de store Trusts i Virkeligheden førte til altfor store Kapitalanbringelser, der atter fulgtes af Depression.

Konkurrencen har sine Mangler; det er en velbekendt Sag; — men, efter Alt hvad der foreligger, tør man ikke betragte de store Trusts, saaledes som de kendes fra Amerika, som Midlet til disse Manglers Afhjælpning. Disse Trusts have søgt at gennemføre en autokratisk Regering i Industrien; — det synes ikke

rimeligt, at det autokratiske Regeringssystem vil vise sig heldigere paa det økonomiske Omraade, end det har været det paa det politiske.

Som Bullock bemærker, vil en bibliografisk Oversigt over Trust-Literaturen i Almindelighed vise sig, naar den forlader Pressen, at være ikke mere helt à jour. Saaledes er det ogsaa gaaet med hans Artikel; i de faa Maaneder, der ere forløbne, siden den offentliggjordes, have nye Bidrag set Lyset. Vi nævne blandt dem en væsentligt statistisk og kronologisk Oversigt over »Industrial Consolidations in the United States«, som Luther Conant har offentliggjort i Quarterly Publications of the American Statistical Association, Nr. 53, Marts 1901. Forfatteren har i sin Statistik kun medtaget Selskaber med en Kapital paa 1 Mill. Dollars og derover og kun Selskaber, som ere »industrial« i Ordets snævre Børs-Betydning, »in its narrower Wall-Street sense«, hvoraf følger, at et stort Antal Jernbane-, Sporvejs-, Belysnings-Kompagni m. fl. Konsolidationer ere blevne forbigaaede. Aar for Aar nævner Forf. de konsoliderede Foretagender, og efter hans Beregningsmaade ere Aars-Resultaterne saaledes:

Aar	Antal Selskaber	Samlet autoriseret Kapitalisation	
1887	8	216,2	Mill. Dollars
1888	3	23,6	—
1889	12	152,2	—
1890	13	155,2	—
1891	17	166,2	—
1892	10	193,4	—
1893	6	239,0	—
1894	2	30,4	—
1895	6	107,3	—
1896	5	49,9	—
1897	4	81,0	—
1898	20	708,2	—
1899	87	2244,0	—
1900	42	831,4	—

Disse Tal sammenlagte giver for de fjorten Aar 1887—1900 235 konsoliderede Selskaber med 5198 Mill. Dollars. Forud for 1887 har der ikke fundet megen Konsolidation Sted. Dog skriver »The Standard Oil Trust« sig fra 1872 (97¹/₄ Mill. Dollars), »The American Cotton Oil Trust« sig fra 1884 (40 Mill. Doll.), og »The National Linseed Oil Trust« sig fra 1885 (18 Mill. Dollars). Lægges disse og endnu nogle faa mindre Selskaber til de foregaaende, faas en samlet konsolideret Kapital paa 5369 Mill. Dollars. Derfra maa imidlertid drages adskillige Kapitalreduktioner, der have fundet Sted i Aarenes Løb, samt adskillige Selskaber, der optræde som Gengangere i flere Aar med samme Kapital. Disse Reduktioner og Duplikater optræde efter Forfatterens Beregning med en samlet Kapital af 926 Mill. Doll. Drages dette Beløb fra det ovenanførte Brutto-Beløb paa 5369 Millioner, fremkommer der en samlet Netto-Kapitalisation paa 4,443 Mill. Dollars.

I den ovenstaaende Oversigt tiltrækker Aaret 1899 sig strax Opmærksomhed ved sit uhyre Tal; — og dog: vare alle Gründernes Projekter blevne gennemførte i dette Aar, vilde den konsoliderede Kapital have været mere end 1000 Millioner Dollars større, end den blev.

A. P.-St.
